

גִּיּוֹרָא אֶתְקַרֵי כי הנה כאשר האדם נמצא מחוץ למקומו הוא נקרא גר, **כָּל שְׂכֵן עַל נַשְׁמָתַיִן דְּאִזְלִין עֲרִטְיָלַיִן מֵהָהוּא עֲלָמָא, וְאֶתְיִין לְעֲלָמָא דִּין בְּגִינֵיהוּ** וכל שכן על אותם הנשמות ההולכות ויורדות ערומות מאותו העולם העליון, דהיינו שהם לא זכו להתלבש בלבושי התורה והמצוות ומשום כך הם נידחו מאותו העולם, ולכן הם יורדים ערומות לעולם הזה בשביל עוונות עצמם ולא בשביל לתקן את הדור, ולכן הם בסוד פרט הכרם ופאת השדה שנידחים לפאות וקצוות העולם, ועליהם מגינות מצוות פרט הכרם ופאת השדה הניתנת לעניים, ועי"כ ניתן כח לשכינה להגן עליהם ולעזור להם לצאת מגלותם, ומשום כך גם בעת יישוב ישראל באדמתם היה בחינת עני וגר, שבזה השכינה היתה נודדת עימם לעזורם ולסייעם לצאת מגלותם (רמ"ק). **הָאִי אִיהוּ דְּאָמַר קְרָא, (משלי כז) כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנְיָה, דָּא נַשְׁמָתָא, דְּשִׁכְיָנְתָּא לָא זִזָּה מִנָּה** והוּא מה שאמר הכתוב 'כצפור נודדת מן קנה', דהיינו שהוא סוד הנשמה נידחת מהעולם העליון שהשכינה לא זזה ממנה בגלותה בכדי לשומרה מהחיצונים עד שתתקן בסוד 'כי לא ידח ממנו נידח'. **כֵּן אִישׁ, דְּאֶתְמַר בֵּיהּ (שמות טו) יְהוָה אִישׁ מְלַחְמָה, נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ, דְּאִיהוּ נַע וְנָד מֵאֶתְרֵיהּ, דְּאִיהוּ עֲלָמָא דְּאֶתֵי, בִּינָה. וְנָד אֶבְתְּרָה בְּעֲלָמָא דִּין** ומש"כ 'כן איש' הוא ז"א שנאמר בו ה' איש מלחמה, ובו נאמר 'נודד ממקומו' מאחר שהוא נע ונד ממקומו שהוא סוד העולם הבא דבינה שממנה הוא מקבל מוחין דגלות, והוא נד אחר השכינה בעולם הזה, **עַד דְּתִשְׁלִים יוֹמִין דְּאֶתְחִיבַת לְמִיזַל לְבַר מֵאֶתְרָהּ. וְאִיהוּ נָטִיר לָהּ, עַד דְּיִחְזִיר לָהּ לְאֶתְרָהּ** עד

שהיא תשלים את הימים שהיא התחייבה ללכת לגלות מחוץ למקומה, ובזה ז"א שומר אותה עד שהוא יחזיר אותה למקומה יחד עם אותה הנשמה הנידחת. **וְאֹמְרִי דְלָא יִחְזוּר אִיהוּ לְאַתְרֵיהּ, עַד דִּי־יִחְזוּר לָהּ לְאַתְרָהּ** א ובה הוא נשבע שלא יחזור למקומו עד שהוא יחזיר אותה למקומה, בסוד 'כי יד על כס יה', דהיינו שאין שמו שלם אלא רק כאשר תשלם כס דמלכות להיות כסא. **וּמֵאֵן דִּי־חֲזוּר בְּתִיבְתָא, כְּמֵאֵן דִּי־אֲחֻזְר לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתָא לְאַתְרָהּ** ולכן מי שחוזר בתשובה ומתקן את נשמתו, נחשב לו כאילו הוא החזיר את הקב"ה והשכינה זו"ן למקומם כי בזה הם לא צריכים לגלות עם נשמתו בכדי שלמורה מהחיצונים. **וְדָא רָזָא דְפּוּרְקָנָא, דִּיאָמַר (תהלים צה) הַיּוֹם אִם בְּקוּלוֹ תִשְׁמְעוּ** והוא סוד הגאולה שנאמר 'היום אם בקולו תשמעו', [רצט] דהיינו שאם כולם ישובו בתשובה יחזרו זו"ן מהגלות למקומם ותבוא הגאולה בב"א.

אור הרשב"י

דילמא מבעינא, דלא איעכב. אזל לגביה, אמר ליה: שלום עליך רבי ומורי! – אמר ליה שלום עליך בר ליואי. – אמר ליה: לאימת אתי מר? – אמר ליה: היום. אתא לגבי אליהו. – אמר ליה: מאי אמר לך? – אמר ליה: שלום עליך בר ליואי. – אמר ליה: אבטחך לך ולאבוך לעלמא דאתי. – אמר ליה: שקורי קא שקר בי, דאמר לי היום אתינא, ולא אתא! – אמר ליה: הכי אמר לך היום אם בקלו תשמעו.

[רצט] ובענין זה איתא בסנהדרין דף צה עמוד א' רבי יהושע בן לוי אשכח לאלוהו, והוי קיימי אפיתחא דמערתא דרבי שמעון בן יוחאי, אמר ליה: אתינא לעלמא דאתי? – אמר ליה: אם ירצה אדון הזה. אמר רבי יהושע בן לוי: שנים ראיתי וקול שלשה שמעתי. – אמר ליה: אימת אתי משיח? – אמר ליה: זיל שייליה לדידיה. – והיבא יתיב? – אפיתחא דרומי. – ומאי סימניה? – יתיב ביני עניי סובלי חלאים, וכולן שרו ואסירי בהד זימנא, איהו שרי חד ואסיר חד. אמר:

אין כח ביד המשיחים לגאול את ישראל אלא מכה רעיא מהימנא

אָמְרוּ מְאִירֵי מִתְּנִיתִין דְּמִתִּיבְתָא עֲלָאָה וְתִתְאַה, רְעִיא
מְהִימְנָא, אֲנִן שְׁלִיחֵן דְּמְאִירֵי עֲלָמָא לְגַבְדָּא אִמְרוּ בְעֵלֵי

המשנה של ישיבה של מעלה וישיבה של מטה רע"מ, אנו השליחים מריבון העולמים

שתחזיר את ישראל בתשובה, וּבָאָה חוּלְקָךְ, דְּאֲנִתָּ בְעַל תְּשׁוּבָה,

שְׁקוּל לְשִׁתִּין רַבּוּן דִּישְׂרָאֵל, וְאֲנִתָּ הִדְרַת לְקוּדְשָׁא

בְּרִידָא הוּא וְשְׂכִינְתֵיהּ לְאַתְרֵיהּ, עֵילָא וְתִתָּא אִשְׁרֵי חִלְקָךְ

שאתה הוא בעל התשובה, [ש] שכן אתה שקול לששים ריבוא נשמות ישראל [שא] שע"י

אור הרשב"י

כח פרטי, וכפי מה שאיתא בספרים וכבר דיברנו מזה במק"א באריכות, גם מלכות אדום כן, וע"כ איתא בזוה"ק (ח"ג ק"כ א) שלעתיד נמי יהי' משה רבינו ע"ה הגואל וכתוב מה שהי' הוא שיהי' ראשי תיבות משה.

ולפי האמור יש לפרש מאמרם ז"ל (סנהדרין צ"ט א) מקום שבעלי תשובה עומדים שם צדיקים גמורים אינם עומדים שם. ולכאורה בלתי מובן למה הפסידו צדיקים גמורים שלא להגיע לאותה מעלה, וכיוצא בזה המליצו (כתובות ק"ח ב) בשביל שאני זכר הפסדתי. אך יש לומר דהנה צדיקים גמורים התקרבו כל אחד במדה פרטית, זה באהבה וזה ביראה וכו', וזה נקרא צדיקים גמורים, אבל בעל תשובה נקרא זה שהוא בטל לרצון השי"ת בתכלית הביטול בכל חושיו ואין לו

[ש] ובענין זה איתא בשם משמואל פרשת וארא שנה תרעד וז"ל: הנה במדרש (פ' ג') ואתה לכה ואשלחך אל פרעה אם אין אתה גואלם אין אחר גואלם. כי הנה אמרו ז"ל (ב"ר פ' ט"ז) כל המלכיות נקראו על שם מצרים על שם שהן מצירות לישראל. ומובן שכמו שכל המלכיות נקראו על שם מצרים כן נמי מצרים היא כוללת כל המלכיות, היינו שכל התבונות הרעות שנמצאו בכל המלכיות (כי כל מלכות ומלכות יש לה תכונה רעה מיוחדת) כולן יחד היו במצרים. ובמדרש (פ' נשא) ששש מלכיות הן, מצרים, אשור, בבל, פרס ומדי, יון, אדום, ופירשנו שהם נגד ששה הקצוות, א"כ מצרים שיש בה כנגד כולן היא כוללת כל התכונות הרעות מכל צד, וע"כ הגואל ממצרים הי' צריך נמי שיהי' כח כללי ולא נביא דעלמא שהוא רק

שאתה מחזירם בתשובה אתה מחזיר את הקב"ה והשכינה זו"ן למקום שפע של ירושלים של מעלה בינה, ולירושלים של מטה מלכות (רמ"ק). **וּבְגִינָךְ יִתְפָּרֵקוֹן יִשְׂרָאֵל וַיִּחְזְרוּן לְאַתְרֵיהֶוּ** ולכן בזכותם יגאלו ישראל וישונו בנים לגבולם. **וְלִית חֵילָא לְמִשְׁיחִין. לְמִפְּרָק לְיִשְׂרָאֵל, בַּר מִינָךְ. וּבְגִינָךְ אֵינֻן מִתְּעַבְבִּין** והנה אין כח ביד המשיחים של בן דוד ובן יוסף לגאול את ישראל, אלא רק מכוּחך ובשבילך הם מתעכבים מלגאול את ישראל בסוד עד כי יבא שיל"ה שהוא

אור הרשב"י

ידוע דישראל אז במצרים היו שקועים במ"ט שערי טומאה, כמ"ש (יחזקאל כ') איש את שיקוצי עיניהם לא השליכו ואת גלולי מצרים לא עזבו ואומר לשפוך חמתי עליהם לכולות אפי בהם בתוך ארץ מצרים. אך אמרו ז"ל (יומא פ"ו ב) בשביל יחיד שעשה תשובה מוחלין לכל העולם כולו, אם כן משה רבינו ע"ה הוא הי' היחיד ששב כנ"ל ובשבילו נמחל לכולם, וע"כ הוא יכול להיות הגואל ואין זולתו בעל תשובה שהיא כללית כנ"ל, כי כל הנביאים לא הגיעו להיות בעלי תשובה כמוהו שהוא בכללות, ומקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים נמורים אינם יכולין לעמוד, ורק הוא ע"ה הי' בעל תשובה עד התכלית ובשבילו מוחלין לכל העולם.

[שא] וסוד הדבר הוא שמשה חתום בדעת המיוחד חו"ב, ולכן הוא נקרא בעל תשובה כי הוא בעל הבינה הנקראת תשובה, וזה הזעת הוא כולל ו"ק שבהם נכללים ששים ריבוא נשמות ישראל ומשום כך משה כולל את כולם (רמ"ק).

מדה מיוחדת, ע"כ התקרבותו ודביקותו נמי כללית, ובעל תשובה אין הכוונה שהי' חוטא מקודם דוקא, אלא שהוא בטל לגמרי ונמשך אחר רצון השי"ת, כמו שביאר הרב ז"ל, וע"כ איתא בזה"ק (ח"ג רע"ח א) דאמרו לרעיא מהימנא זכאה חולקך דאנת בעל תשובה שקול לשתין רבוון דישראל, היינו דכל עניני תשובה שנמצא בכל ששים רבוא ישראל הוא כלול להו היינו שהי' בתכלית הביטול לרצון השי"ת בכל פרטי פרטי חושיו, אבל אין מתנאי הבעל תשובה שיהי' חוטא מקודם, ואחת היא אם הי' חוטא מקודם או לא, ובאמת גם מה שהתשובה מכפרת היא נמי מטעם ביטולו לרצון השי"ת שהוא בעיניו ככלי חרס שבור ששבירתו מטהרת, והיינו באשר הוא בטל להשי"ת ממילא נפרדו ממנו העוונות כאמרם ז"ל (יומא פ"ה ב) מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל.

ולפי האמור יהי' זה נמי טעמא דמדרש הנ"ל אם אין אתה גואלם אין אחר גואלם. דהנה